

Fitis-interview 2

Begin mei. Zomergasten (eindelijk). Grijs en guur voorjaarsweer. Parnassia. Dirk Tanger (42). Bevlogen spraakwaterval. Vanaf 1986 algemeen coördinator bij Stichting Landschapsbeheer Noord-Holland. Het tweede Fitis-interview over werk en vogels.

'Meer samenwerking tussen natuurbeschermers en boeren.' Natuurbeheer als gat in de markt

"Het gaat goed met de stichting. Natuurbeheer en ecologisch groenbeheer zijn toch, dat kun je wel zeggen, een gat in de markt. Overheden en instellingen hebben vaak geen idee van hoe natuurbeheer en groenbeheer in elkaar steken. Daarom doen ze steeds vaker een beroep op ons. Ons werk groeit enorm. We ondersteunen vrijwilligers, geven ecologische adviezen en bieden werkervaring aan langdurig werklozen. Het aantal vrijwilligers neemt toe. Neem bijvoorbeeld de vrijwillige weidevogelbescherming. Dat is een vijfjarenplan geworden, waar onze organisatie nu ook verantwoordelijk voor is. Via oproepen krijgen we er jaarlijks 250 vrijwilligers bij. Onvoorstelbaar! Zulke grote aantallen, daar snap ik niets van. En dat al in het derde jaar dat we hiermee bezig zijn. De toeloop is enorm. Straks hebben we zo'n 40 à 50 weidevogelwerkgroepen van vooral mensen die gewoon lekker bezig willen zijn. Die niets anders willen dan in april en mei bij een boer langs gaan om stokjes te zetten en nestbeschermers te plaatsen.

Boeren zien steeds meer en steeds vaker het belang van weidevogelbescherming. Ze krijgen een soort zelfbewustzijn. Ze ervaren de natuur anders en kijken ook anders dan wij die vanaf het fietspad zitten te tellen. Ik behoorde ook tot die fietspad-groep. En dan mis je een aantal dingen, die zij wel zien. Bijvoorbeeld, wanneer er gemaaid wordt. Dan denk je dat al die vogels daarna dood zijn. Maar ik heb uren bij de boeren op de trekker gezeten en gezien dat een groot deel van die vogels wel degelijk in de slootkant en greppel duikt en daarna toch nog leeft. In net gemaaid grasland zijn pullen echter veel kwetsbaarder voor predatie en bovendien wordt hun voedsel weg-gemaaid. Zo iets kunnen we met de boeren bespreken, omdat ze dat zelf ook zien. De oplossing weten we nog niet, maar we hebben er wel contact over.

Waar dat enthousiasme bij vrijwilligers vandaan komt? Mensen hebben in het algemeen interesse in de natuur, maar de stap naar iets actiefs wordt niet snel gemaakt. Ze vinden vaak dat ze niet genoeg kennis hebben. Maar in deze projecten hebben we de drempel bewust laag gehouden. De mensen zijn lekker buiten. Ze hebben het gevoel dat ze een bijdrage leveren aan betere en meer levenskansen voor die weidevogels, die zo onder druk staan. Dat is het belangrijkste. Uiteindelijk is het vaak puur idealisme, maar er speelt ook mee dat ze er graag een beetje bij willen horen. Idealisme en eigenbelang. Dit laatste in de zin van 'ergens bijhoren'. En dat vind ik prima.

Nee, ik heb zelf niets tegen idealisme. Mijn werk bijvoorbeeld is vaak heel intensief en in zekere zin dus ook idealistisch. Ik vind het ook alleen maar leuk, omdat ik èn zie dat mensen die langdurig werkloos zijn met plezier dingen gaan doen èn resultaten zie voor natuur en landschap. Dat houdt me op de been. Dat is mijn arbeidsbevrediging. Niet rechtstreeks zelf doen - vroeger was ik blij als ik zelf een rietperceel had gemaaid en er in het voorjaar de orchideeën weer stonden - nu moet ik het hebben van het besef dat mede door mijn inzet anderen het werk doen en daar al dan niet tevreden over zijn.

Dat is niet het zweverige idealisme van vroeger. Toen heb ik wel eens gedacht: je moet een nest van een weidevogel niet zoeken, want dat is heiligschennis. Ja, eigenlijk is dat onzin, want je vraagt boeren er wel rekening mee te houden en ondertussen sta je aan de kant om die boeren het alleen te laten oplossen. Dus dat heb ik ook van me af gezet. Heel doelmatig en praktisch kun je toch vanuit een bepaald soort idealisme aan natuur- en landschapsbeheer doen. Het een kan niet zonder het ander.

Ik ben natuurlijk één van de weinige natuurbeschermers die ook veel van landbouw weet. Boeren kunnen mij niet zo gemakkelijk voor de gek houden, maar natuurbeschermers ook niet. In dat vlak is het toch een eenzame positie om beiden te horen praten over iets, waar ze vaak absoluut langs elkaar heen praten. Samenwerking is in deze een groot goed. Mensen moeten het zelf oplossen. De overheid moet daar geen rol in hebben. Groepen moeten zelf met oplossingen komen.

De strakke visies van vroeger zijn aan twee kanten aan het verdwijnen. Zowel bij natuurbeschermers als bij boeren. Men heeft ontdekt dat het tot niets leidt. Je moet met kennis van zaken de uitdaging aangaan om samen te werken. Niet om de samenwerking, maar om de inhoud te verbeteren.

Het accent ligt bij ons op vrijwilligers, die we stimuleren om te komen tot natuur- en landschapsbeheer. Op de tweede plaats zijn we ook werkgelegenheidsprojecten voor mensen die langdurig werkloos zijn en die belangstelling hebben voor dit werk. In die zin zijn we meer een sociale instelling dan een op de natuur gerichte organisatie. Maar door de achtergrond van mensen die hier werken zijn we bezig met een zo goed mogelijk en ecologisch verantwoord natuur- en landschapsbeheer. Eigenlijk zijn wij de enige organisatie die veel ervaring opdoet met kleinschalig natuur- en landschapsbeheer.

Wij hebben bijvoorbeeld een goede naam gekregen, doordat vrijwilligers het natuurtechnisch bosbeheer gingen doen. Van een bos met kaarsrechte rijen bomen een wildernis maken. Of een takkenril maken door hopen afvalhout in het bos te maken. Zo iets biedt gelegenheid voor broeden, meer beschutting, luwe plekken, meer kruiden, muizen en hermelijntjes. Het is veel goedkoper als versnipperen en er hoeft minder het bos uitgeslept te worden.

Het is heel verschillend, waarom vrijwilligers dit allemaal doen. Sommigen willen bij ons een opleiding volgen in het kader van het leerlingenwezen. Dan zijn er de mensen, die vinden dat buitenwerk het mooist is. We hebben ongeveer 100 mensen die met behoud van uitkering 2 à 3 dagen per week werken. Dat zijn mensen die hier uit gemeenschappelijke interesse contacten maken. En die mekaar dan opzoeken om in de duinen een drinkpoel uit te maaien. Het gaat meestal om werk dat vroeger wel gebeurde, maar nu niet meer gedaan wordt. Achterstallig onderhoud. Bijvoorbeeld: het verzorgen van hoogstamboomgaardjes rond boerderijen. Boeren zijn dolblij als wij daar komen helpen, want die boomgaardjes zijn schitterend, maar het onderhoud kost vaak te veel tijd.

Ik heb geprobeerd zelf altijd heel breed met de natuur bezig te zijn. Maar met planten had ik al gauw een ongeduldig gevoel. Heel wat keren heb ik die flora weggesmeten, omdat ik ergens op de Boschplaat er met zo'n plantje niet uitkwam. Van mezelf ben ik wat dynamischer en daarom spraken vogels me meer aan. Daar moest je achteraan. Bij nacht en ontij voor op pad. Tja, wat is dat dan? Ik heb vooral iets met vogels, waarover gesproken kan worden. Weidevogels en ganzen bijvoorbeeld. Ik heb absoluut niks met soortenjagen. Wel het heerlijke gevoel van buiten zijn, vrijheid, kunnen reizen. Niet zozeer de individuele bescherming van die vogels, ik zal niet echt bij vogelbescherming op de bres staan, maar ik ben meer gefascineerd door hoe vogels leven en hoe mensen daarover praten. Ik ben niet geduldig genoeg om wetenschappelijk onderzoek te verrichten, maar onderken dat je nieuwe gegevens nodig hebt om meer te weten te komen.

Ik heb de Hogere Bosbouw en Cultuurtechnische School in Velp gedaan. Daar was een sterke bosbouwkant met rentmeesters en technieken om bomen omhoog te laten groeien. Daarnaast hadden ze cultuurtechniek. Dat waren inpolderaars en ruilverkavelaars. Toen ik kwam ontstond er net een middengroep over groen: natuurbeheer en landschapbeheer. Dat was de tijdgeest destijds in 1970. Ik ging daarheen omdat ik toen al met vogels bezig was. We woonden vlak bij een hoogspanningslijn in Velsen-Noord, vlak bij de Tunnel. Daar vlogen zich veel vogels dood, dus ik was druk bezig alles wat nog leefde in hokjes te revalideren. Die belangstelling is ook gekomen, omdat mijn moeder een boerendochter is en ik vaak bij mijn oom was op de boerderij in De Reef bij Westzaan. Toen nog een weidevogelreservaat van Vogelbescherming. Heerlijke herinneringen. Als stadsjongen vond ik het fantastisch daar te logeren.

Ik ben vooral actief op het gebied van steltlopers, watervogels en eenden. Ook heb ik de Nederlandse steltloperwerkgroep helpen oprichten, waarvan ik nu nog voorzitter ben. Het is wel heel druk allemaal. Af en toe denk ik ook wel eens: hoe doe ik dit allemaal?. Het is deels omdat je midden in een circuit van mensen zit. Bij natuur- en landschapsbeheer zit ik meer aan de beheerskant. In mijn vrije tijd doe ik meer het inhoudelijke werk.

Zo ben ik ook de Grutto's in het buitenland achterna gereisd. Voor hun bescherming schrijf ik nu een plan van aanpak. We zijn begonnen in Frankrijk en Marokko en de laatste jaren hebben we Portugal bezocht. Daar blijken 40.000 Grutto's te kunnen zitten. Niet beschermd. In rijstvelden, die eigenlijk opgedoekt worden. Als je weet dat er misschien nog maar 120.000 Grutto's zijn, dan is 40.000 een enorm aantal. Je ziet dan dat het alleen maar achteruit gaat voor die Grutto's daar. Daarom hebben wij maatregelen voorgesteld om zo'n belangrijk gebied in stand te houden. Hoewel het ver weg is, ben ik daar dan toch heel optimistisch over. Dat moet je ook wel zijn. Ik ben niet iemand die een probleem ziet en denkt: jee, nou is het weer verloren'.

Jan Kuys

Dit was het tweede interview dat Jan Kuys heeft gehouden met een lid van de Vogelwerkgroep dat in zijn werk ook bezig is met natuur.